

Острог у долях знаменитої родини

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Дев'яносто років тому у Києві померла **Ольга Петрівна Косач** із дому Драгоманових (17 (29) червня 1849, Гадяч – 4 жовтня 1930 р., Київ). Українська письменниця, дослідниця фольклору та етнографії, член-кореспондент Всеукраїнської академії наук, меценатка культури та мистецтва і діячка національного руху поневоленого царатом народу, вона більш відома під своїм псевдонімом **Олена Пчілка**. А ще вона – матір геніальної **Лесі Українки**, 150-річчя з дня народження якої будемо відзначати в лютому наступного року і підготовка до якого розпочалася оригінальною і креативною виставкою в Музеї книги та друкарства Острозького заповідника.

А одна з молодших дочок Олени Пчілки **Ольга Косач** (1877 – 1945 рр.) з 1904 р. була дружиною **Михайла Кривинюка** (1871 – 1944 рр.) – уродженця Острозького повіту (його рідне село Гнійниця нині називається Поліське й розташоване в Ізяславському районі), випускника Острозької гімназії. З 1907 року слово «Острог» (і в значенні міста, і в значенні в'язниці) мало бути пам'ятним для Олени Пчілки, адже того року її зять вчоргове був ув'язнений царською поліцією, як член нелегальної Української соціал-демократичної робітничої партії й три

місяці провів у Острозькій тюрмі. А в останні місяці життя Олени Пчілки наш земляк був ув'язнений і засуджений уже радянськими каральними органами. Зять Олени Пчілки трагічно загинув 1 вересня 1944 року в Свердловську, потрапивши під колеса поїзда. На Урал він приїхав перед самим початком війни, щоб відвідати старшого сина – інженера **Михайла Кривинюка**. По дорозі на Урал він у Москві востаннє зустрівся з удівцем Лесі Українки – своїм найближчим приятелем, професором **Климентом Квіткою**, що перед тим звільнився з карагандинських таборів. Фронти відірізали Михайла Кривинюка-старшого від дружини і молодшого сина Василя, що залишилися в Києві, а потім виїхали на Захід. Ольга Косач-Кривинюк померла від хвороби у таборі для переміщених осіб в Аусбурзі, переживши чоловіка більш, ніж на рік. А її сини – племінники Лесі Українки й онуки Олени Пчілки та простих селян із Острожчини – померли через багато десятиліть розділені між собою вже не фронтами, а океанами. Молодший Василь помер у Торонто 1987 року, а старший Михайло у Єкатеринбурзі 1993 р.

Із «Волинських спогадів» Олени Пчілки пропонуємо вірш.

*Острів знакомитий, освітою
вкритий!*

*Як степ ще облогом лишався
Геть там на безлюдді, дніпровським
розпутті,
Освітою ти вже пишався.*

*Точив еси світло, що в тебе
розквітло,
Мов квітка у княжм палаци;
І книги святії, й писання новії
Тямущих будили до праці.
Точилась освіта в ті давні літа
На Галич, Поділля, навколо,
Острогом живилось, освітою
вкрилось
Козацьке українське око.
Волинь премиленна, країно
стражденна!
Ох, скільки ти лиха зазнала!
Ох, скільки то разів від долі
уразів
Ти кров'ю уся обкипала!
За щастя, за волю, за кращую
долю
Вмирили волинські люде...
Прощай, Волинь красна, країно
прекрасна!
Тебе я й повік не забуду.
Та кращої долі і щастя, і волі
Бажати для тебе все буду.*